

ШАҒЫН КӘСІПОРЫНДАРДА ЕСЕПКЕ АЛУДЫ ЖЕТІЛДІРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ МЕН ЖОЛДАРЫ

Айыпова Т.А., ст. преп., м.э.н.

Казахский автомобильно-дорожный институт имени Л.Б.Гончарова

Қазақстан экономикасының дамуы басқа факторлармен қатар шағын кәсіпкерліктің дамуымен тығыз байланысты.

Дағдарыс кезінде шағын кәсіпорындар қатаң бәсекелестік жағдайында жұмыс істейді, несие беруде қиындықтар туындайды және салық жүктемесін арттырады. Сонымен қатар, шағын кәсіпорындарда сыртқы өзгерістерге тез жауап беру мүмкіндігі бар, бірақ көбінесе болып жатқан процестердің барабарлығын бағалау қиынырақ. Сондай-ақ шағын кәсіпорындарға бухгалтерлік есепті ұйымдастыру және жүргізу кезінде елеулі жеңілдіктер берілді [1].

Шағын бизнестің дамуы мен тұрақты жұмыс істеуі үшін басшылық үшін тұрақты жұмыс істеудің негізі болатын нақты және қолдануға және түсінуге оңай есепке алу схемалары қажет. Ол үшін бухгалтерлік, салықтық есепке алуды, сондай-ақ объективті ақпаратты көрсететін жедел-техникалық есепке алу деректерін қамтитын бірыңғай есепке алу-ақпараттық жүйесін қалыптастыру қажет. Шағын бизнес сонымен қатар басқару шығындарын азайтумен, салықтық, қаржылық және статистикалық есепке алудың жеңілдетілген жүйесін жүргізу мүмкіндігімен сипатталады.

Қазақстандағы шағын бизнесті қолдау үшін әртүрлі деңгейдегі шағын және орта кәсіпкерлікті қолдау бағдарламалары және шағын кәсіпкерлікті қолдау инфрақұрылымын құрайтын ұйымдар бар. Бұл ретте ең кең тарағаны шағын кәсіпкерлік субъектілерін қаржылық қолдау: Кредиттеу, субсидиялау және гранттар бөлу болып табылады.

Қазақстанда шағын бизнес субъектілері арнайы салық режимдерін белсенді қолданады. Арнайы салық режимдеріне мыналар жатады:

1. патент негізінде;
2. арнайы мобильді қосымшаны пайдалану;
3. жеңілдетілген декларация негізінде;
4. белгіленген шегерімді пайдалану;
5. бөлшек салық негізінде (2023 жылға дейін) [2].

Шағын бизнес субъектілерінде бухгалтерлік есеп нысанын таңдау келесідей жолмен жүзеге асырылады:

1. қаржылық мүмкіндік;
2. әртүрлі деңгейлерде басқарушылық шешімдерді дайындау, негіздеу және қабылдау үшін ұйымның қаржылық және шаруашылық қызметі туралы сапалы (толық, шынайы) және уақтылы ақпарат қалыптастыру қажеттілігі;
3. бәсекелестерге қатысты нарықтағы шағын бизнестің позициясын анықтау;
4. әлеуетті несие берушілерді анықтау.

Шағын бизнестің бухгалтерлік есеп жүйесін ұйымдастыруды кезеңдер бойынша жүргізген жөн.

Шағын бизнестегі бухгалтерлік есеп жүйесін ұйымдастыру кезеңдері:

- бухгалтерлік есеп қызметін ұйымдастыру;
- есеп саясатын әзірлеу және бекіту;
- түгендеу жүргізу тәртібі;
- құжат айналымы ережелері және есеп ақпаратын өңдеу технологиясы;
- бухгалтерлік есеп нысаны;
- шаруашылық операцияларды ішкі бақылау жүйесі.

Бухгалтерлік қызметті құрылымдық бөлімше ретінде құрудың немесе бухгалтерді штатқа қабылдаудың, сондай-ақ бухгалтерлік есепті мамандандырылған ұйымға берудің нұсқалары қолайлы. Практикалық іске асыру үшін шағын бизнес субъектісі қабылдаған бухгалтерлік есеп шоттарының жұмыс жоспарындағы синтетикалық шоттардың санын қысқартуға болады. Ішкі бақылаудың жұмыс істеуі тексеру, Ішкі аудит және басқарушылық талдау сияқты бақылау нысандарын ұйымдастыру арқылы мүмкін болады.

Шағын бизнестің бухгалтерлік есеп жүйесі кезеңдер бойынша құрылып, барлық бизнес-процестерді үздіксіз, үздіксіз және құжаттамалық есепке алу арқылы мүлік, міндеттемелер және олардың қозғалысы туралы ақпаратты жинау, тіркеу және жинақтаудың реттелген жүйесін ұсынуы керек.

Шағын бизнесті оңтайландыру мен тиімділіктің едәуір резервтері бизнес пен бухгалтерлік есеп технологияларын жетілдіру үшін консалтингті қолданумен байланысты болуы мүмкін [3].

Жоғарыда айтылғандарға қарамастан, шағын бизнес кәсіпорындары сыртқы жағдайлар мен инновацияларға бейімделіп, қарқынды дамып келеді. Шағын кәсіпкерлік субъектілері болып табылатын ұйымдарда бухгалтерлік есепті сауатты және нақты ұйымдастыру бухгалтерлік процестердің еңбек сыйымдылығының айтарлықтай төмендеуін, бухгалтерлік ақпаратты өңдеудің дәлдігі мен жеделдігін арттыруды, демек, басқарушылық шешімдердің сапасын арттыруды қамтамасыз ете алады.

Әдебиеттер тізімі:

1. Закон РК «О бухгалтерском учете и финансовой отчетности» от 28 февраля 2007 года № 234.

2. «О налогах и других обязательных платежах в бюджет» (Налоговый кодекс) Кодекс Республики Казахстан от 25 декабря 2017 года № 120-VI ЗРК.

3. Кондраков Н.П., Кондраков И.Н. Основы малого и среднего предпринимательства: Практическое пособие. М.: Инфра-М, 2017. 192 с.